

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

Coloniae Munatianæ, 1665

De Sententia Et Re judicata. Titvlvs XI.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62915)

non habere, aut cum aliquo alio praefatae ecclesiae inimico, vel rebellis, seu eidem manifeste suspecto, unionem quamlibet seu parentelam aut confederationem iniret, sed tam nostram, quam successorum nostrorum personas, honorem & statum manuteneret, defenderet, & conservaret contra omnes homines cujuscunque essent praesentia, dignitatis vel status. Eidem etiam a adjiciens juramento, quod manuteneret semper atque servaret, privilegia omnia per praedecessores suos Reges ac Imperatores Romanos, praefatae Romanae, & alius quibuslibet ecclesiis quocunque concessa tempore, & continentia cujuscunque: ipsaque omnia, & specialiter ac praecipue per clara memoria Constantinum, Carolum, Henricum, Ottonem quartum, Federicum secundum, atque Rodolphum, praedecessores ipsius super concessione, recognitione, advocacione, annotatione, quitacione, & libera dimissione terrarum & provinciarum Romanarum ecclesiae ubilibet positarum, quarum etiam multas nominatim expressit, sed Apostolica Romanisque Pontificibus super hoc quocunque tenore concessa recognovit, confirmavit, & ex certa scientia innovavit, ac eam de novo concessit: & terras ipsas atque provincias recognovit ad jus & proprietatem ipsius ecclesiae plenissime pertinere: easque nihilominus ex abundantia de novo ecclesiae saepe data donavit, sub praedicto se obligans juramento, quod ipsas, aliquamve ipsarum partem nullo nunquam tempore occuparet, seu (quantum in eo esset) ab alio permittere occupari. Nec in eis, aut aliqua parte ipsarum iura aliqua, possessiones, aut tenentias haberet, seu quomodolibet possideret, nec in eis etiam potestatem seu jusjurisdictionem, aut jurisdictionem quamcunque per se, vel per alium exerceret, quodque (ut Princeps catholicus & saepe dictae ecclesiae advocatus atque defensor) ipsam juvaret, & consiliis, & auxiliis illi adfueret opportunis, contra quoscunque inobedientes & rebelles eidem: & praecipue contra occupantes seu turbantes terras praedictas seu provincias, vel partem quamlibet earundem. Sub eodem etiam juramento promissit, quod tam ipsam Romanam ecclesiam, quam alias ecclesias, libertatem ecclesiasticam, bona, iura, praedicta, & ministros ecclesiarum ipsarum manuteneret, conservaret, atque defenderet, suo posse. Et quod ecclesiae Romanae vasallos contra justitiam nullatenus offensurus, devotos ac fideles ecclesiae etiam in Imperio constitutos benigne tractaret: nec eos opprimeret contra justitiam, aut (quantum in eo esset) per alium opprimi sustineret: sed in suis potius iuribus & justitiis conservaret. Hoc quoque juramentum & etiam pristinum pro eo nobis per suos nuncios (ut praemittitur) praestitum receptis iuxta coronationis insignis innovavit, prout in patentibus ante coronationem ipsam, eius regio magno sigillo, & aliis post coronationem eandem, eius imperiali aurea bulla roboratis, inde confectis literis (quas in archivio Ro. ecc. reponi, & diligenter conservari fecimus) plenius continetur.

DE EXCEPTIONIBUS.

TITVLVS X.

CAP. I.

Exceptio excommunicationis opponitur dilatorie quocunque, peremptorio non obstanti: Ioan. And.

Clemens V. in concilio Viennensi.

Excommunicationis exceptio dilatorie in qualibet parte litis opponi potest, termino peremptorio per iudicem assignato, ad proponendum exceptiones declinatorias & dilatorias, non obstante:

a Dicitur, etiam, deest in antiquioribus codicibus. b Al. sub.

Servata tamen constitutione felicitis recordationis Innocent. Papae IV. edita circa hoc in concilio Lugdunensi.

DE SENTENTIA ET RE

judicata.

TITVLVS XI.

CAP. I.

Qui tres sententias contrarias in quarum causa reportavit, de illarum nullitate non agit, nec ex capite ipsarum executione non fallit: & respicit etiam pendencia. Ioan. And.

Clemens V. in concilio Viennensi.

VT a calumniis litigantium occurratur, is, qui in beneficiis vel alia quavis causa tres contra se in petitorio vel possessorio sententias reportavit, ad agendum de nullitate ipsarum, vel alicujus ex eis nullatenus admittatur, donec huiusmodi sententiae plenarie fuerint executioni mandata. Similiter si ille, contra quem tres sententiae definitivae latae fuerint, ab interlocutoria vel gravamine ante prolationem ipsarum vel earum alicujus se appellasse, & causam appellationis huiusmodi adhuc pendere proponat: sententiarum praedictarum executionem tali praetextu nolumus impediri. Quae ad causas qualitercunque etiam per appellationem pendentes duximus extendenda.

CAP. II.

Sententia lata contra citatum extra citantis territorium existentem, nulla est ipso iure. h. d. Ioan. And.

Idem.

Pastoralis cura sollicitudinis nobis divinitus super cunctas Christiani populi nationes injuncta, nos invigilare remediis subiectorum, eorundem periculis obviare & scandala removere compellit. Saene cum iam dudum inter quondam Henricum Imperatorem Romanum, & charissimum in Christo Filium nostrum Robertum Siciliam Regem gravis fuisset materia turbationis exorta, afferente deinde Imperatore praedicto, quod cum quibusdam ipsius subditis Rex confederationes & conspirationes fecerat in ipsius majestatis offensam: Quodque traclaverat & ordinaverat, ut civitates quaedam sub Imperii & Imperatoris ejusdem obedientia constitentes, contra eum, & Imperium rebellarent, gentesque suis ipsius fulta subsidio, nonnullas alias Imperii civitates & castra (inde violenter ejectis ipsius Imperatoris officialibus) occuparunt, & pro ipso Rege occupata tenebant: Ac alias etiam in urbe & alibi in Imperii, & in Imperatoris ejusdem contemptum, & iuxta majestatis injuriam, & reipublicae detrimentum multa gravia fuerunt: & per Regem eundem, ac malitiam & instigationem ipsius tam a suis supendantis, quam a subditis Imperatoris commissa.

Praxhabitis per Imperatorem eundem quibusdam processibus contra eum, absentem tamen, quamvis legitime (juxta Imperatoris assertionem) citatum, ac quod supradicta erant notoria, per imperialem interlocutoriam declarat Imperator ipse, Regem affirmans propter praemissa laxe majestatis criminis reum esse, in eum peremptorie (ut dixit) & sufficienter citatum, sed comparere contumaciter recusantem, tanquam rebellem, proditorem & hostem Imperii, ac reum criminis supradicti, privationis omnium dignitatum, quocunque comprehensurum titulo, & quibus se intulabat Rex ipse, auctoritatem quoque honorum, provinciarum, terrarum, bonorum, iurium & jurisdictionum, tam perpetuorum, quam temporalium, & si quando veniret in suam & Imperii sortiam, mutilationis o

a De intellectu vide Obitradum consil. nob. incip. quod littera executoria. b Al. fuerant. c Vide l. rei captali. ff. de pan. & leg. transgredere. C. de transact. cum leg. criminali. C. de jurisd. omnium iud. arg. l. i. C. de Christia. man. & Fel. in c. ex littera. 23. de consil.

etiam capitis sententiam promulgavit, omnem sup-
plendo defectum, si quis forsitan fuerat ex solemnitate
iuris omisus in processibus memoratis: præmissa (ut
asseruit) faciens exigente iustitia, & de imperiali etiam
potestate. Verum quia huiusmodi sententia, quæ non
à discretionem, matre virtutum, sed à noverca iustitia, vo-
luntaria scilicet iudicantis præcipitatione processit,
partus forsitan de se deteriores haberet, si ipsius senten-
tiæ inefficacia in publicum præcone iustitia non prodiret:
Nos circa eam tali uti provisione volentes, quæ
(detectis ipsius defectibus) seminata per eam extinguat
pericula, & in ratione reddenda sit posteris profutura,
ipsam subiiciendam esse providimus limæ iustitiæ, ac
rectæ libramini rationis. Eiusdem igitur causis & con-
tinentia, nec non & conditione illorum, à quo, & in quem
lata fuit, diligenti debita consideratione pensatis, pa-
tenter ex eis illius asstruitur evidentia nullitatis, & ma-
nifeste arguitur temeritas promulgantis. Notorium
quippe ac indubitatum existit, quod grandis exercitus
tempore dictorum processuum & sententiæ, continû
Imperatori assistens, Regem ipsum & suos persequen-
tibus odio capitali: Pisanæque civitas, in qua lata fuit
memorata sententia, Regem capitali habebat odio no-
torio & antiquo. Edo igitur, quod Rex ipse aliis ad
præmissa fuisse legitime per Imperatorem citatus: nun-
quid venire debuit ad iudicem exercitu feroci ac gran-
di, ipsique citato (ut præmittitur) odioso stipatum?
Nunquid etiam debuit comparere in loco admodum
populoso, multum potenti, ac præfato in eum odio pro-
vocato? Quis enim auderet, vel qua ratione audere a-
liquis teneretur, consistorii talis subire a iudicium, &
se in hostium sinu reponere, ac ad mortem per violen-
tam injuriam non per iustitiam inferendam ultroneum
se offerre? Hæc quidem iure timentur, hæc de more
vitantur, hæc humana fugit ratio, hæc abhorret natura.
Desiperet igitur, qui citationem huiusmodi faperet ar-
dasse citatum. Ut b illud tanquam notissimum nul-
latenus omittamus, quod Regem extra districtum im-
perii, in regno scilicet Siciliæ, notorie ac continû tem-
pore supradicto morantem, citare non potuit Impera-
tor, nec citatio, si quam forsitan de ipso intra Imperii fi-
nes fecit, citatum extra Imperium constitutum arctavit.
Nos quoque Regis ordinarius iudex, quod ad Impera-
toris iudicium citarem, vel citari aut remitti faceremus
eundem, nequaquam fuimus requisiti: imò licet ad nos &
curiam nostram temporibus illis rumores frequenter de curia
Imperatoris venirent, & juxta eum etiam quidam ex
fratribus nostris essent, prius tamen dictæ sententiæ
promulgatio, quam aliquid de processibus antecedentibus
ad audientiam nostram pervenit. Denique licet Rex ipse
terras aliquas ab Imperatore tenere dicatur in feudum,
non tamen in eis, sed in regno præfato domicilium suum
fovebat: unde Imperator in ipsius personam nulla ratione
terrarum huiusmodi (nisi ex natura feudorum) debitam
superioritatem habebat. Quod si puniitio criminis intra
districtum imperialem commissa, ad Imperatorem forsitan
pertinuisse asseratur: Verum est quidem, si in eodem
districtu fuisset inventus delinquens, vel ad illum de
more remissus. Dici ne ergo sententia meruit, quæ à
iudice, qui per Regem iute adiri non potuit, & in loco
notorie (ut præfertur) non iuro, in absentem, nec citatum
legitime ac inauditum, per consequens & indefensum,
non maturo fuit iudicio, sed præcipitio, & de tanto
præfatum crimine promulgata? Rursus non est silentio
relinquendum, quod ipse Rex, noster & ecclesiæ Romanæ
ratione regni prædicti notorie subditus, homo-

que ligus & vasallus, ac a in eodem regno, non
præmittitur, in Imperio certum continuum & notorium
suum habens domicilium, ac originem indubitan-
tens, Imperatori eo modo non subicit, quod in
erimen b læsa maiestatis commiserit, quantumlibet
sententia supradicta contenta veritatem indubiam con-
tinerent, sicque nedom non iure; imò nec cum iure
colore tulit Imperator sententiam supradictam & in-
legem, ex causa, quæ veritatis substantiam non habet,
propter quam etiam, quatenus in eo fuit, Regem eundem
privando regno & regia dignitate ac terris etiam aliis
& iurisdictionibus perpetuis & temporibus, quæ ab
eo nullatenus, vel ab eo, sed a nobis, & sub nobis tene-
bat: nec non procedendo contra Regem eundem in
illis quæ per ipsius stipendarios ac nonnullos imperatoris
eiusdem subiectos per malitiam & insipientiam dicit
ipsius, contra eum fuisse commissa in urbe dicebat: cum
etiã illa fuissent ibidem revera commissa, puniunt tamen
eorum in Regem, veluti extra districtum Imperii com-
missorum, ad Imperatorem nullatenus pertinet; in-
hibendo etiam in eadem sententia sub magnam appo-
sitione poenarum, quantum aliquas sibi applicari iudicavit,
ne quis dicto Regi præsumeret in suis respondere
debitis, in ipsiusve familiaritate, vel servitio temerari,
aut eidem contra ipsum Imperatorem quovis modo im-
pendere consilium, auxilium vel favorem: cum debi-
tores, servitores, & auxiliatores quoslibet extra Imperium
& in regno constituti prædicto nullatenus Imperatori
subesse, nec ex committendis in regno eodem dicit
posse penam adstringi, vel aliquatenus condemnari pro
ipsum: absolvendo quoque ab omni fidelitate, obliga-
tione, servitio, promissione, ac pacto provinciarum, civitatis,
civitates, & castra, & d loca, ipsiusque vasallos, & tra-
datarios, & alios quoslibet eidem Regi quomolibet
obligatos, cum includerentur in abolitione huiusmodi
terrarum & personarum nobis & ecclesiæ Romanæ subiectæ,
propria terminorum potestatis excessis, in meliorem notam
mittens perperam suam faltem. Ceterum defectus sup-
pletio circa processum adhibita supradictos, nonnullum
valet ad justificationem ipsorum & sententiæ supradictæ,
quantum ad eorum fuggillationem & notam: cum
nullam super præmissis potestatem haberet Imperator
in Regem, sibi aliis, quam ut præfertur, non subditum,
non citatum a legitime aut remissum, & extra dis-
trictum ipsius continû ac notorie constitutum: nec
dicta suppletio circa subditum etiam ad ea potestatis
de ratione referri, per quæ de crimine præfato gra-
vi delato defensionis (quæ à iure processum notorie s)
fa: ultas adimi valuisset: cum illa Imperator nullatenus
licuerit, quæ iuris naturalis existit. Ut igitur licet
memorata sententia juris caret effectu, sic auctoritate
& nomine rei careat iudicata, ut nec incipiente com-
muni aut vulgi labiis nomen habere sententia mereatur:
ut etiam in magnum iustitiæ ac pacis obsequium
scandalosis occurratur periculis, quæ cum nostra & ec-
clesiæ provinciarum, multorum regnorum & gentium
turbatione non modica possent occasione ipsius pro-
tempore suboriri: Nos tam ex superioritate, quam ad
Imperium non est dubium nos habere, quam ex potestate,
in qua (vacante Imperio) Imperatoris succedimus
& nihilominus ex illius plenitudine potestatis, quam
Christus Rex Regum, & Dominus dominantium nobis,
licet immeritis, in persona beati Petri concessit, senten-

a alit. ita: subire iudicium se in hostium sinu reponere ad mortem, etc. b al. ut id.

a In quodam manuscripto ita: ac in eodem regno non præmittitur non Imperio certum, etc. b Vid. l. Pant. notum. ff. de iur. her. c al. supradictum. d Hæc duo verba, & loca, dicitur in antiquo codice. e De hæc re vide Vltimum. Zasium. l. 9. §. 1. eodem tempore. ff. de ori. pu. Eal. in l. si. C. de legat. §. 1. ut rem. ubi l. dicitur. ff. de iustit. & iure.

tiam & processus omnes predictos, & quicquid ex eis secutum est vel occasione ipsorum, de fratrum nostrorum consilio declaramus fuisse ac esse omnino irritos & inanes, nullumque debere aut debuisse fortiri effectum seu nocumentum vel notam afferre cuiquam vel quomodolibet attulisse. Ipsosque nihilominus, quatenus profecerant de facto, & quicquid ex eis secutum est, vel eos vel in posterum sequi possent, in irritum revocamus.

DE APPELLATIONIBUS.
TITVLVS XII.

CAP. I.

Vales appellatio coram maiore parte plurium iudicum. Sed appellatio est appellatio, delatio, & termini prefixio intimanda. l. And.

Clemens V. in concilio Vienensi.

Si a iudicibus a duobus aut pluribus fuerit appellandum, quia forte de facili eorum presentia simul haberi non possent, liceat coram ipsis vel majori parte ipsorum appellare, & Apostolos petere separatim, valebitque appellatio talis, ac si simul fuisset in eorum presentia ab omnibus appellatum. Est tamen appellatio ignoranti appellantis, necnon delationis eorum & termini prefixionis, si sublecuta fuerint, intimatio legitime facienda.

CAP. II.

Sufficit Apostolos peti uno contextu sapius & instanter: ad quos respiciendi, si iudex certum terminum statuit, appellanti illos non petens in termino, appellanti renunciat: Idem cum iudex statuit terminum iuris incertum, intra quem appellans illos debet petere, vel oblatos recipere tenet.

Idem.

Quamvis rigor juris excolet eum, qui appellat, debere petere Apostolos congruo loco & tempore sapius & instanter: Nos tamen antiquam & communem observantiam litigantium sequi & equitatem rigori praefertentes, decernimus sufficere, quod per appellantem simul uno contextu Apostoli instanter & sapius postulentur. Verum si iudex a quo appellatur, certum terminum ad recipiendos Apostolos appellanti assignet, & appellans in assignato sibi termino non compareat coram eo, nec petat Apostolos sibi tradi, appellationi suae renunciasse videtur. Similiter si iudex appellanti responderit intra juris terminum Apostolos se daturum, appellanti suae renunciasse appellans intelligitur, nisi intra dictum terminum congruo loco & tempore instanter, & sapius saltem uno contextu petat Apostolos ab eodem iudice sibi dari, vel si recipere recusat oblatos.

Trius res casus, quibus appellans non habens Apostolos, appellationem prosequi potest. h. d. Ioan. And.

Quod si iudex in termino ad dandum Apostolos praefixo, per eum ipso appellanti petenti non dederit: aut si dum peterentur Apostoli, responderit se daturum eodem, nullo termino certo sibi praefixo, vel intra juris terminum se eos asseruerit velle dare, & postea per appellantem congruo loco & tempore sapius & instanter uno contextu etiam requisitus, eos non curaverit

a Nota quod indefinitè dicitur iudicibus, in omnibus igitur casibus, species iudicibus vendit sibi locum, ut in gloss. i. Per. de Auth. b. Alias, tradi.

intra eundem terminum exhibere, appellationem suam extunc prosequi possit appellans, ac si expressè fuisset eidem Apostoli denegati.

CAP. III.

Appellans, prosequi & finire tenetur appellationem extrajudicialem intra annum a die interposita appellationi vel illati gravaminis: quo non factò (impedimento iusto cessante) appellatio est deserta, h. d.

Idem.

Sicut appellationem iudicialem, sic & extrajudicialem: Sintra annum a die interpositionis ipsius, vel a die illati gravaminis, ubi a futuro gravamine appellatur, prosequi & finire tenetur appellans. Quod si iusto impedimento cessante non fecerit, debet eius appellatio deserta censeri.

CAP. IV.

Tempus ad prosequendam appellationem ab homine vel à jure praefixum non currit appellanti compromisso durante, vel de partium expresso consensu: nisi periculo imminente ex mora iudex aliud decreverit.

Idem.

Quandiu a appellationis prosecutio per compromissum, vel alias de partium expresso consensu differatur: tempus ad prosequendum eandem ab homine vel à jure praefixum, currere nolumus appellanti: Nisi forte iudex videns, ex dilatione periculum imminere, praecipere in illa procedi.

CAP. V.

Ante definitivam appellanti non licet prosequi causas, in appellatione nominatim non expressas. Nec processus primi iudicis justificari vel impugnari potest, nisi ex alio coram eo.

Idem.

Appellationi ab interlocutoria vel à gravamine iudicis, non licet alias causas prosequi, quam in appellatione sua nominatim duntaxat expressas: nec processus primi iudicis ex novis, aut de novo probandis justificari potest, vel etiam impugnari: sed tantum ex illis, quae acta fuerunt vel exhibita coram ipso.

CAP. VI.

Prosecutio appellationis deserta non impedit, quin sententia censetur in rem iudicatam transivisse. h. d. Ioan. And.

Idem.

Si b appellationem per negligentiam appellantis desertam appellans ipse cum appellato, aut appellatus etiam per se & principaliter prosequatur: non ideo minus in rem iudicatam censetur transivisse sententia, à qua fuerat appellatum.

CAP. VII.

A peremptoria repulsa ex alio, quam propter ineptitudinem, secundò appellans & succumbens non auditur super ea, in appellatione à definitiva. h. d. Ioan. And.

Idem.

Cum à repulsione exceptionis peremptoriae, secundò appellans succumbit, non est in causa appellationis postmodum à definitiva, emissà audiendus ulterius super ea: Nisi tunc rite proposita ex eo prius repulsa fuisset, quia proponeretur ineptè.

a De inelleto, vide Matheslamm in Authen. si tamen, e. de temp. appell. b Pro limitatione huius Clem. vide Abbatem in ca. ex parte. Cl. a. ex. de resi. & de materia eadem plenissimè Fel.

F I N I S.